

СКАРБИ: МОЛОДІЖНА СЕРІЯ

Edmondo
De Amicis

CUORE

ЕДМОНДО
ДЕ АМІЧІС

СЕРЦЕ

*Переклад з італійської
Бориса та Марії ГРІНЧЕНКІВ*

КИЇВ • ЗНАННЯ

*Пам'яті внука нашого
Волі Грінченка
присвячуємо цей переклад*

Борис та Марія Грінченки

Цю книгу призначено переважно для дітей віком 9—13 років, що вчаться в початкових школах. Її годилося б назвати “Історія шкільного року, котру написав школяр третього класу міської італійської школи”. Кажучи, що її написав школяр третього класу, я не хочу сказати, що він писав саме в такому вигляді, як її тут надруковано. Він просто записував у свій зошит, як умів, те, що бачив і чув, те, про що думав у школі і поза нею; а його батько після закінчення шкільного року склав на основі тих записів оцю книгу, уважно ставлячись до думок сина і не змінюючи, де це було можливо, стилю. Через чотири роки син, що тоді вже вчився в гімназії, перечитав рукопис і дещо додав, бо в його пам'яті ще свіжі були згадки і про описаних людей, і про зображені події. Читайте, діти, цю книгу, і я певен, що вона буде вам до вподоби і навчить вас багато хорошого.

Едмондо Де Амічіс

ЖОВТЕНЬ

Перший день у школі

17 жовтня, понеділок

Сьогодні перший день у школі. Минули, мов сон, три місяці літнього відпочинку в селі. Сьогодні вранці мама відвела мене в міську школу Баретті і записала до третього класу середньої школи. Я все ще думав про село і йшов неохоче. Скрізь вулицями блукали школярі, а у двох книгарнях було повно батьків, що купували ранці, зошити й книжки. Перед школою зібралось багато людей — сторожу з поліцейським ледь вдавалось стримувати їх, щоб вони не заступали двері. Біля дверей я відчув, що хтось торкнув мене за плече. То був мій торішній учитель з другого класу — завжди веселий, завжди зі скуйовдженим рудим волоссям. Він сказав:

— То ми вже оце розійшлися з тобою, Енріко, назавжди?

Це я й сам знав, але від його слів мені стало сумніше.

Насилу зайшли до школи. Синьйори й синьйорини, дружини робітників, самі робітники, офіцери, старі бабусі, служниці — кожне однією рукою держало за руку свого хлопця, а другою — посвідчення про те, що його переведено до старшого класу. Людей було повно і в залі, і на сходах; скрізь був такий гомін, мов у театрі. Мені було приємно стояти знов у цьому великому залі першого поверху, куди виходили двері усіх семи класів, — три роки я ледь не щодня проходив тут. Учителі ходили сюди й туди серед натовпу. Моя вчителька з першого класу початкової школи кивнула мені головою, стоячи на порозі свого класу і сказала:

— Енріко, цього року ти вчитимешся на другому поверсі... не бачитиму тебе, навіть коли повз проходитимеш, — і подивилась на мене так сумно-сумно.

Директора обступили дуже стурбовані жінки — для їхніх синів у вже не було місця. Мені здалося, що в ди-

ректора борода ще більше посивіла, ніж торік. А хлопці-товариші повиростали, багато хто погладшав.

На нижньому поверсі вже поділили дітей на класи. Деякі малята з першого класу початкової школи не хотіли заходити до класу і опиралися, як віслючки: доводилося тягти їх туди силоміць, але хтось усе ж втікав вже з-за парти. Інші ж, бачучи, що їхні батько чи мати йдуть додому, починали плакати, і ті мусили повертатися, щоб їх розважити або забрати додому. Вчительки аж за голову брались, не знаючи, як дати раду з тими дітьми. Мого меншого брата взяли в клас до вчительки Делькаті, а мене — до вчителя Пербоні на другому поверсі. У десять годин ми всі були вже в класі: п'ятдесят чотири хлопці, але тільки п'ятнадцятеро або шістнадцятеро з них були моїми торішніми товаришами; серед них і Дероссі, що завжди здобував перші нагороди.

Якою тісною та сумною здалася мені школа, коли я згадав про ліси та гори, серед яких провів літо! Ще згадав про свого торішнього вчителя; яким добрим він був, як сміявся з нами — він був таким маленьким, що здавався одним з учнів, — і мені було шкода, що я вже не бачитиму його рудого розкуйовдженого волосся. Наш новий учитель високий, без бороди, з довгим сивим волоссям, на лобі в нього була пряма зморшка, а голос мав низький, на всіх на нас дивився пильно, мов у душу зазирає, і ніколи не сміявся. Я подумав: “Сьогодні лише перший день, а попереду ще дев'ять місяців! Скільки ще треба вчитися, працювати, здавати щомісяця екзамен!”

І так мені схотілося, щоб на виході біля школи мене зустріла мама... А коли скінчились уроки, вона там справді була, тож я кинувся до неї й поцілував їй руку.

— Не бійся, Енріко! Будемо вчитися вдвох, — мовила вона.

І я повернувся додому вже в гарному настрої. Але, звісно, мені бракуватиме мого вчителя з його добрим і веселим сміхом, тож тепер школа мені не здається такою гарною, як раніше.

Наш учитель

8 жовтня, вівторок

Сьогодні сподобався мені й мій новий учитель. Коли школярі заходили, він уже сидів на своєму місці. Часом зазірав до нашого класу в двері хтось із його торішніх учнів, щоб привітатися з ним:

— Добридень, синьйоре вчителю! Добридень, синьйоре Пербоні! — казали вони.

Деякі заходили, потискали йому руку й бігли далі. Було помітно, що вони його любили і хотіли б знову вчитись у нього. Він завжди відповідав: “Добридень”, — потискав руки, але ні на кого не дивився і не всміхався, а глибока зморшка на чолі не розходилася. Він повернувся до вікна і дивився на дах навпроти, і здавалося, що не радів через ті привітання, а засмучувався. Згодом уважно подивився на кожного з нас. Став диктувати урок, походжаючи поміж партами. Помітивши, що в одного хлопця обличчя все в червоних плямах, він перестав диктувати, трохи підвів дитині голову за підборіддя й уважно оглянув її, тоді розпитав про самопочуття і приклав долоню до лоба, щоб перевірити температуру. Тим часом один хлопець позад нього схопився з місця і почав корчити гримаси. Учитель враз озирнувся — бешкетник різко сів, похнюпившись і очікуючи на покарання. Але викладач поклав йому руку на голову й мовив:

— Удруге так не роби!

Та й по всьому, а тоді повернувся до столу і продовжив диктувати.

Скінчивши, він десь із хвилину дивився на нас мовчки, тоді став говорити стиха своїм низьким, але добрим голосом:

— Слухайте, діти! Нам доведеться провести разом цей рік. Подбаймо, щоб він для нас минув добре. У мене немає сім'ї. Моя сім'я — це ви. Торік ще в мене була мати, але вона померла. Я залишився сам. У мене немає на світі нікого — тільки ви, немає в мене іншої турботи,

Зміст

Жовтень	6
Листопад	24
Грудень	52
Січень.....	74
Лютий.....	97
Березень	133
Квітень.....	162
Травень	194
Червень	239